

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

VIII

ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

16-17 квітня 2020 року

Матеріали

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПРОБЛЕМИ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА

Оксана Гринюк (Київ) СЛОВОВІРНА ПАРОНІМІЯ ЯК ВИД ПАРАДИГМАТИЧНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ АФІКСАЛЬНИХ ПОХІДНИХ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ.....	12
Ірина Кобякова, Діана Левкович (Суми) ЛІНГВІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ЕВФЕМІЗМІВ	16
Тетяна Ципко, Аліна Фесенко (Суми) ФУНКЦІОНУВАННЯ АКРОНІМІВ В АНГЛОМОВНОМУ ІНСТАГРАМІ.....	21
Анастасія Дебела (Київ) МОВНЕ ВИРАЖЕННЯ ДИРЕКТИВНОЇ ФУНКЦІЇ У РЕГЛАМЕНТУЮЧИХ ТЕКСТАХ.....	25
Віталія Сокорчук (Київ) ДЕРИВАЦІЙНО-СЕМАНТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ СУФІКСІВ ВІДДІЄСЛІВНИХ ІМЕННИКІВ В НАУКОВОМУ ТА ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОМУ ДИСКУРСІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	29
Олеся Єгорова, Юлія Коренівська (Суми) ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ВЗАЄМОСПРИЙНЯТТЯ НІМЦІВ (НА МАТЕРІАЛІ АСОЦІАТИВНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ)	33
Анастасія Ружицька (Київ) ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ	38
Марія Руденко, Олена Назаренко (Суми) СЕМАНТИЧНА НАПОВНЕНІСТЬ ВЛАСНИХ ІМЕН У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ КІНОДИСКУРСІ.....	43
Анастасія Часовських, Олена Назаренко (Суми) ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЯВИЩА КУЛЬТУРИ ПИТТЯ В МОВАХ РІЗНИХ НАРОДІВ	47
Лариса Щигло (Суми) ЛІНГВОСИНЕРГЕТИКА ЯК ПОСТНЕКЛАСИЧНИЙ МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ФУНДАМЕНТ ФІЛОЛОГІЧНОГО ПІЗНАННЯ	52
Анна Решитько (Суми) ОСНОВНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИСКУРСУ	56
СЕКЦІЯ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТУДІЇ	
Антоніна Семенюк, Софія Погранична (Луцьк) СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЗВАМИ ОВОЧІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ.....	60

6. Marvel. Steve Rogers – Captain America [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.marvel.com/characters/captain-america-steve-rogers>.
7. The Internet Movie Script Database (IMSDb) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imsdb.com/scripts/Star-Wars-A-New-Hope.html>.
8. The Internet Movie Script Database (IMSDb) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imsdb.com/scripts/World-is-not-Enough,-The.html>.
9. Top Names Over the Last 100 Years // Official Social Security Website (Social Security Administration, USA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ssa.gov/oact/babynames/decades/century.html>.
10. What is the most common last name in the United States? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://names.mongabay.com/data/1000.html>.

Анастасія Часовських,

студентка Сумського державного університету

Олена Назаренко,

викладач кафедри германської філології

Сумського державного університету

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЯВИЩА КУЛЬТУРИ ПИТТЯ В МОВАХ РІЗНИХ НАРОДІВ

Важко уявити знаменитого доктора Ватсота без склянки портвейну, козака без чарки горілки, чи подію року для німців – Октоберфест – без пива. Алкоголь – це невід’ємна частина культури кожного народу. У цьому немає нічого поганого чи ганебного, якщо знати міру та з розумом підходити до вживання спиртного. Однак, досліджень з приводу цього пікантного питання у лінгвістичній царині не вистачає.

Ця тема є актуальною для сучасної лінгвістики, саме тому **метою** дослідження став аналіз та порівняння феномену культури спиртного та визначення способів його вербалізації через призму лексичної складової української, англійської та німецької мов.

У різних народів спостерігається своє специфічне ставлення до вживання *зеленого змія*, який у британців *aqua vitae*, або як його називають німці *Feuerwasser*. У різних культурах існує своя специфічна лексика для номінації

прихильників алкоголю. Наразі існує тенденція до вживання евфемізмів, аби не образити людину і залишатися тактовним. Так німці, у сучасній мові замість *Säufer* (п'яниця) або *Alkoholiker* (алкоголік), які мають негативне забарвлення, використовують коректне *Alkoholranke* (хворий через алкоголь) [4]. Англіїці під час формального спілкування радше скажуть *alcoholic, drinker, toper*, однак у неформальному спілкуванні можна також зустріти і сленгові *boozer, soak, alky, lush*. В українському варіанті це як нейтральні *п'яниця, алкоголік*, так і емоційно забарвлені *пропій, пияка, ярига, п'янчужка* еквіваленти.

У більшості культур вживання алкоголю вважається колективним заняттям, коли у дружній атмосфері відбувається застілля, і спостерігається у різних формах практика «тостів»: від простих «*Будьмо!*», «*Cheers!*», «*Prost!*», до витончених і винахідливих побажань. Однією із традиційних причин таких зустрічей можна вважати народження дитини. Англіїці використовують на позначення цього дійства ідіому “*to wet the baby's head*” (обмити народження дитини), а німці вдаються до колоритних номінацій: *Babybier, Pullerbier, Kindsbier, Pullerschnaps, Rumpelschnaps*.

У ширшому соціально-культурному контексті процесу вживання алкоголю притаманні також основні правила та принципи, що регулюють сам акт розпиття. Так англійці використовують ідіому “*round-buying*” для позначення явища, коли одна особа купує випивку на всю компанію. У Австрії *sekt* п'ють лише під час офіційних прийомів, у той час як *schnapps* передбачає неформальні зустрічі. Більше того, тип напою визначає як характер події, так і соціальні стосунки між компаньйонами. Наприклад, розпиття *schnapps* передбачає перехід від ввічливого *Sie* до товариського *du* [6, с. 31].

Аби описати нетверезий стан, слід розуміти про який ступінь «під шафе» йде мова: ледь помітне *захмеління, хміль у голові* чи ситуацію, коли кажуть *п'яний як чіп, п'яний у дим, готовий, синій*. В англійській мові, усе може починатися з легкого оп'яніння, яке можна описати словами і словосполученнями типу: *nicely done, dizzy, elevated, , intoxicated, mellow, oiled, pleasantly plastered, squiffed, squiffy* та закінчуватися еквівалентними

українському «лика не в`яже»: *annihilated, petrified, blotto, legless, loaded, pasted, pissed, soaked*. Німецька культура пиття проілюстрована наступними прикладами: *saufen bis zum Verlust der Muttersprache, Ich bin blau, voll wie ein Sack, mordsmäßig betrunken*.

Однак, яким не було б оп`яніння, на ранок усіх чекає українське *похмілля*, *хміль*, *перепиття*, чи англійський *hangover, drunken headache, the morning after the night before*, чи німецьке *das graue Kater, Jammer, heulendes Elend*.

Окрему лексичну групу складають замітники до назв напоїв. Так, наприклад, у німецького *пива* безліч імен, окрім *das Bier – Gerstenkaltschale, Gerstensaft, Hopfen und Malz, Hopfenkaltschale*. У рекламному дискурсі особливе ставлення німців до напою репрезентується іменниками *Frische, Spitzenqualität, Beste, Premium*, прикметниками типу *gut, rein* та фразеологічними зворотами *Farbe bekennen, auf das richtige Pferd setzen*, що підкреслюють особливе ставлення до пивної культури [5], [7, с. 134–137]. Проте любов до цього напою характерна і для інших культур.

Проте, якщо українці звикли до фривольного *пивце, пивасик*, американці називають його *cold blood* та *cold coffee* [1, с. 292], а австралійці вдаються до номінацій *liquid amber, amber nectar, malt sandwich* або *liquid gold*. Більше того, в австралійському варіанті англійської є навіть спеціальна назва для посиденьок з пляшкою пива – *beer o'clock*, а в американському – *It's Miller Time*, іронічна фраза з рекламої акції пива Міллер 1981 року.

В англійській мові багато найменувань алкогольних напоїв маскується за римованим сленгом. Наприклад, *Tom and Jerry* – гарячий пунш, приправлений спеціями, традиційний різдвяний коктейль, названий на честь дійових осіб книг Пірса Егана. Рима пива *Newton and Ridley* походить від вигаданої пивоварні в мильній опері «Вулиця Коронації», популярному багатосерійному телевізійному фільмі про повсякденне життя декількох сімей з однієї вулиці в промисловому місті на півночі країни [2, с. 213]. Англійці також часто люблять підкреслити вишуканість напоїв, акцентуючи увагу на технології тривалого приготування та роках витримки, як з вином *Bastard – a sweet wine of the time* [3].

Окремої уваги заслуговують фразеологізми, прислів'я та приказки, де згадується спиртне, як у прямому так і в переносному значенні. Наприклад, українська мова рясніє цікавими виразами про алкогольні напої, ілюструючи ставлення нашого народу до випивки та пияцтва. Загалом, прислів'я та приказки вказують на негативне трактування постійного вживання алкоголю, і вкотре наголошується на втраті розуму, у результаті згубного впливу подібних напоїв на організм. Подекуди алкоголь навіть порівнюється з лютим ворогом, чимось темним і небезпечним: *Алкоголь – самий темний і страшний ворог світлої людського життя; Чоловік п'є – півбудинку горить, дружина п'є – весь будинок горить.*

Англійській мові притаманна метафоричність – часто елемент алкоголю використовується задля того, щоб провести якусь паралель з явищем чи подією: *there is truth in wine (правда в вині)*; підкреслити заможність і статки за допомогою дорогого алкоголю: *Good eating deserves good drinking; wine, women, and song (заможне життя); drunk as lord (дуже п'яний)*. З'являються й інші напої, окрім пива: *Cider on beer, never fear; beer upon cider, makes a bad rider; Wine before beer, you'll feel queer; Whiskey on beer, never fear.*

У цілому, різниця між культурами пиття Англії, України та Німеччини очевидна: у нас було зовсім несхоже минуле, соціальнополітичний устрій, релігія, особливості зародження та становлення мови. В англійській присутня менша критика пияцтву, скоріше за все, це лише спосіб протиставлення та підсилення емоційного забарвлення та пафосу. Британія асоціюється у нас з іншим алкоголем – вишуканим і дорогим, наче делікатес, тому і не потребує такої нещивної критики. Німецька мова в питаннях випивки трохи нагадує українську – досить негативне ставлення до вживання спиртного, зокрема, вина; і пояснюється це страхом втратити голову і здатність думати тверезо: *Ist der Wein im Manne, ist der Verstand in der Kanne (Горілка без розуму розум спалить. Горілку пив – розум пропив. П'яний, що скажений); Im Wein liegt Wahrheit; Was man trinken gesagt, hat man nüchtern gedacht (Що у тверезого на умі, те у п'яного на язиці. Вся правда в вині).*

Однак, коли мова йде про пиво, з'являється метафоричність та прихований сенс: *Man soll das Bier nicht vor dem Kater loben* (Не кажи гон, поки не перескочеш); *Durst wird durch Bier erst schön* (Як руба без воду); *Am morgen ein Bier und der Tag gehört dir* (Зробив діло – гуляй сміливо).

Проаналізувавши та порівнявши культуру пиття на основі англійської, української та німецької мов, ми дійшли висновку, що ставлення до алкоголю та його трактування у зазначених вище народів частково збігається. Деякі розбіжності виникають під час опису специфічних подій та реалій. Найпоширенішими засобами вербалізації культури пиття є фразеологічні звороти, ідіоматичні вирази та метафори з превалюванням іменників та прикметників. У подальшій перспективі ми ставимо на меті більш детальне дослідження проблематики перекладу специфічних лексичних одиниць культури пиття.

Список використаних джерел:

1. Поліщук В. Л. Структурно-семантичне моделювання фразео-семантичного поля таксономічного типу “вид алкогольного напою” в німецькій, англійській та українській мовах / В. Л. Поліщук // Наукові записки НаУОА. Серія «Філологічна». – Острог, 2013. – Вип. 35. – С. 291–294.
2. Горшунова Е. Ю., Горшунов Ю. В. Рифмованный сленг как средство маскировки алкогольной и наркотической зависимости // Вестн. МГИМО Университета, 2013. – № 1. – С. 212 – 217.
3. Реймер Ю. В. Лингвосемиотика вакхического дискурса в немецком и русском языках: автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Волгоград, 2011. [Электронный ресурс]/ eLIBRARY.ru. – Режим доступа: <https://elibrary.ru/item.asp?id=19357329>
4. Трухачева Д.А. Сферы проявления языковой корректности (на материале немецкого языка) [Электронный ресурс] / eLIBRARY.ru. – Режим доступа: <https://elibrary.ru/item.asp?id=23160283>
5. Popova, Y.V. Grammatical and Lexical Constituent of Pre-Election Discourse [Text] / Y.V. Popova, Y.V. Yemelyanova, N.A. Prikhodko // Middle-East Journal of Scientific Research. – 2014. – № 19 (1). – С. 48–51. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/33923>
6. Social and Cultural Aspects of Drinking. A report to the Amsterdam Group [Electronic resource] / The Social Issues Research Centre. – Access mode: http://www.dldocs.stir.ac.uk/documents/social_drinking.pdf
7. Wagner D. Bier gut, Abend gut! Phraseologismen in der deutschen Bierplakatwerbung / Doris Wagner // Neuphilologische Mitteilungen. – Vol. 104, No. 2. – Helsinki : Modern Language Society. – P. 133–147.